

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/169/2014
Identifikačné číslo spisu:	8112242850
Dátum vydania rozhodnutia:	26.05.2015
Meno a priezvisko:	JUDr. Helena Haukvitzová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:8112242850.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu D. Y., bývajúceho v G., proti žalovanej Rapid life životnej poisťovni, a.s., so sídlom v Košiciach, Garbiarska 2, IČO : 31 690 904, zastúpenej JUDr. Gabrielom Gulbišom, advokátom so sídlom v Košiciach, Boženy Němcovej 22, o zrušenie rozhodcovského rozsudku, vedenej na Okresnom súde Prešov pod sp.zn. 16 C 439/2012, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 28. októbra 2013 sp.zn. 1 Co 193/2013, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Žalobcovi nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

Okresný súd Prešov rozsudkom z 20. júna 2013, č.k. 16 C 439/2012-56 zrušil rozhodcovský rozsudok Arbitrážneho súdu Košice vydaný 19. januára 2012 pod sp.zn. 2 C 2206/2012 a odložil jeho vykonateľnosť do právoplatného skončenia konania. Žalobcovi náhradu trov konania nepriznal. Výkonaným dokazovaním mal za preukázané, že medzi žalobcom a žalovanou existoval zmluvný vzťah založený poisťovou zmluvou z 28. novembra 2008. Konštatoval, že poisťná zmluva uzatvorená medzi účastníkmi konania, bola spotrebiteľskou zmluvou podľa všeobecných ustanovení Občianskeho zákonníka. Zo zmluvy je zrejmé, že žalovaná ako poisťovateľ konala v rámci predmetu svojej činnosti podľa výpisu z obchodného registra a žalobca mal postavenie spotrebiteľa, nakoľko uzatvoril zmluvu ako fyzická osoba a išlo o tzv. formulárovú zmluvu, ktorej obsah nemohol žalobca ovplyvniť. Predmetom konania bola žaloba o zrušenie rozhodcovského rozsudku, ktorá bola podaná v zákonom stanovenej 30-dňovej lehote. Podľa rozhodcovskej doložky, na základe ktorej rozhodcovský súd rozhodol, sa všetky vzájomné spory a sporné nároky poistenia mali riešiť výlučne v rozhodcovskom konaní, pričom subjekt, ktorý mal rozhodovať v rozhodcovskom konaní, bol určený výlučne oprávnenou. Tým bola žalobcovi ako spotrebiteľovi odobratá možnosť brániť svoje práva pred všeobecným súdom. Rozhodcovská doložka nebola individuálne dojednaná a spôsobovala značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa a súd ju vyhodnotil ako neprijateľnú zmluvnú podmienku v zmysle § 54 ods.4 písm. r/ Občianskeho zákonníka, ktorá bola absolútne neplatná. Z tohto dôvodu súd

návrhu žalobcu vyhovel a napadnutý rozhodcovský rozsudok zrušil. O odklade jeho vykonateľnosti rozhodol v zmysle § 40 ods. 2 zákona č. 244/2002 Z.z. O náhrade trov konania rozhodol s poukazom na ustanovenie § 142 ods. 1 O.s.p, žalobcovi však náhradu trov konania nepriznal, pretože si ju neuplatnil.

Krajský súd v Prešove na odvolanie žalovanej rozsudkom z 28. októbra 2013 sp.zn. 1 Co 193/2013 potvrdil napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa (§ 219 ods. 1, 2 O.s.p.), nepriznal účastníkom náhradu trov odvolacieho konania a návrh žalovanej na prerušenie konania zamietol. V odôvodnení rozhodnutia konšatoval, že si osvojil náležité a presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia prvostupňového súdu, na ktoré v plnom rozsahu odkázal. K odvolacím dôvodom žalovanej uviedol, že súd vzal do úvahy iba skutočnosti, ktoré boli vykonanými dôkazmi preukázané a neopomenul žiadnu skutočnosť, ktorá z vykonaných dôkazov vyplynula. Aj podľa názoru odvolacieho súdu bola v preskúmvanej veci uzatvorená spotrebiteľská zmluva obsahujúca neprijateľnú (neplatnú) podmienku z dôvodov uvádzaných súdom prvého stupňa. Odvolacej námietke žalovanej o individuálne dojednanej rozhodcovskej doložke odporoval už len samotný fakt, že táto bola súčasťou Všeobecných poisťných podmienok. Za individuálne dojednanie odvolací súd nepovažoval ani záznam sprostredkovateľa poistenia o požiadavkách a potrebách klienta, ktorý označil navyše za zavádzajúci. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 224 ods.1 O.s.p. v spojení s § 142 ods.1 O.s.p. Návrh na prerušenie konania podľa § 109 ods.2 písm. c/ O.s.p. zamietol ako nedôvodný.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalovaná (ďalej aj „dovolateľka“), prípustnosť ktorého vyvodzovala z ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p., t.j. že sa jej postupom odvolacieho súdu odňala možnosť konať pred súdom ako aj z ustanovenia § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p., t.j. že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Tvrdila, že žalobný návrh nemá zákonné náležitosti, pretože v ňom nie sú uvedené dôvody, pre ktoré sa žalobca domáhal zrušenia rozhodcovského rozsudku a z tohto dôvodu je neurčitý aj výrok rozsudku súdu prvého stupňa. Poukázala na to, že nejde o konanie vecne oslobodené od súdneho poplatku, preto mal súd žalobcu vyzvať na zaplatenie súdneho poplatku za návrh. Namietala nesprávne posúdenie veci odvolacím súdom vo vzťahu k charakteru tohto sporu a zastala opačný názor, že vec nie je spotrebiteľským sporom, ale typickým sporom o zrušenie rozhodcovského rozsudku, v ktorom ide o vecné preskúmanie postupu rozhodcovského súdu. Mala za to, že nie je možné stotožniť sa so všeobecným záverom súdov, že rozhodcovská doložka v spotrebiteľských zmluvách je neplatná, a to preto, že nebola individuálne dojednaná, ev. pre hrubý rozpor s dobrými mravmi. V tejto súvislosti upriamila pozornosť na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp.zn. II. ÚS 499/2012 z 10. júla 2013, ktorý v prípade obdobnej rozhodcovskej doložky rozhodol o porušení jej práv zaručených v čl. 48 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Uviedla, že oba súdy aplikovali vnútroštátne normy zamerané na ochranu spotrebiteľa, ktorých východiskom je smernica 93/13/EHS, boli preto povinné rovnako interpretovať a aplikovať právne normy v súvislostiach a s prihliadnutím na zámer tejto smernice obsiahnutý v jej 19. bode odôvodnenia, ktoré sa týka poisťných zmlúv. Poukázala na nesprávny preklad smernice slovenským zákonodarcom a nadväzne na to nesprávnu implementáciu medzi tzv. neprijateľné podmienky, čo malo podľa jej názoru za následok, vylúčenie použitia rozhodcovského konania v spotrebiteľských zmluvách. Uviedla, že v dôsledku individuálneho dojednania rozhodcovskej doložky v tomto prípade, nemôže súd skúmať prípadnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán. Poukázala aj na skutočnosť, že súdy test primeranosti v zmysle čl. 19 Smernice nevykonali a nezabezpečili si ani objasnenie skutkového stavu potrebného na vyslovenie správnych právnych záverov o individuálnom dojednaní rozhodcovskej doložky medzi žalobcom a žalovanou. Podľa jej názoru súdy nesprávne skutkovo vyhodnotili okolnosť, že rozhodcovská doložka sa nachádza vo Všeobecných poisťných podmienkach (ďalej len „VPP“) žalovanej, resp. v Zázname sprostredkovateľa poistenia o požiadavkách a potrebách klientov. Poukázala na to, že rozhodcovská doložka sa nachádza v tzv. Osobitných zmluvných dojednaniach, ktoré sa nachádzajú za textom VPP a táto bola jednoznačne formulovaná tak, že každý poistenec rovnako ako aj žalobca v tomto prípade mal rovnocenné dve možnosti si toto dojednanie prijať, resp. neprijať. Skutočnosti obsiahnuté v „zázname sprostredkovateľa poistenia“, svedčia o tom, že boli dodržané všetky zákonné povinnosti zo strany sprostredkovateľa a žalobca neprodukoval žiadne dôkazy, ktoré by vyvrátili správnosť a pravdivosť tohto záznamu. V závere

ešte citovala rozhodnutia okresných a krajských súdov, ktoré v obdobných veciach rozhodli o rozhodcovskej doložke ako o individuálne dojednanej, a teda platnej. Z týchto dôvodov žiadala, aby dovolací súd rozsudok súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu zrušil.

Žalobca sa k dovolaniu žalovanej písomne nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpená v súlade s ustanovením § 241 ods. 1 O.s.p., skúmal bez nariadenia pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.), či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním (§ 236 a nasl. O.s.p.).

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu len v prípadoch, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci je dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu. Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. V zmysle § 238 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku, v ktorom sa odvolací súd odchyľil od právneho názoru odvolacieho súdu vysloveného v tejto veci. Podľa § 238 ods. 3 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež vtedy, ak smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, vo výroku ktorého odvolací súd vyslovil, že dovolanie je prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4. Žalovanou napadnutý rozsudok odvolacieho súdu nevykazuje znaky rozsudku, proti ktorému je dovolanie prípustné podľa týchto ustanovení.

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1 veta druhá O.s.p., ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnuť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O.s.p. (či už to účastník namieta alebo nie), neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie podmienok prípustnosti dovolania smerujúceho proti rozsudku (§ 238 O.s.p.), ale sa zaoberal aj otázkou, či podané dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O.s.p. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu (rozsudku alebo uzneseniu) odvolacieho súdu, ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (t.j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, o prípad nedostatku návrhu na začatie konania vo veciach, ktoré možno začať len na návrh, o prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, či o prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo súdom nesprávne obsadeným).

Treba uviesť, že z hľadiska § 237 O.s.p. sú právne významné len tie procesné nedostatky, ktoré vykazujú znaky procesných väd taxatívne vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia. Iné vady, i keby k nim v konaní došlo a prípadne aj mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, nezakladajú prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia. Z hľadiska posúdenia existencie niektorej z procesných väd v zmysle § 237 O.s.p. ako dôvodu, ktorý zakladá prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, nie je pritom významný subjektívny názor účastníka, že v konaní došlo k takejto vade, ale len jednoznačné, všetky pochybnosti vylučujúce zistenie, že konanie je skutočne postihnuté niektorou z taxatívne vymenovaných väd.

Žalovaná procesné vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. nenamietala a existencia týchto väd v dovolacom konaní ani nevyšla najavo. Prípustnosť jej dovolania preto z týchto ustanovení nevyplýva.

Z obsahu dovolania vyplýva námietka žalovanej, že v konaní jej bola odňatá možnosť pred súdom konať.

Predmetnému dôvodu dovolania sú vlastné tri pojmové znaky : 1/ odňatie možnosti konať pred súdom,

2/ to, že k odňatiu možnosti konať došlo v dôsledku postupu súdu, 3/ možnosť konať pred súdom sa odňala účastníkovi konania. Vzhľadom k tej skutočnosti, že zákon bližšie v žiadnom zo svojich ustanovení pojem odňatie možnosti konať pred súdom nešpecifikuje, pod odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné vo všeobecnosti rozumieť taký postup súdu, ktorý znemožňuje účastníkovi konania realizáciu procesných práv a právom chránených záujmov, priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom na zabezpečenie svojich práv a oprávnených záujmov. Ide najmä o právo predniesť (doplniť, či dopĺňovať) návrhy, vyjadriť sa k rozhodným skutočnostiam, k návrhom na dôkazy a k vykonaným dôkazom, právo označiť navrhované dôkazné prostriedky, právo so súhlasom predsedu senátu dávať v rámci výsluchu otázky účastníkom (svedkom) a právo zhrnúť na záver pojednávania svoje návrhy, vyjadriť sa k dokazovaniu i k právnej stránke veci (čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ako aj § 101 ods. 1, § 117 ods. 1, § 123, § 118 ods.1, § 126 ods. 3, § 131, § 211, § 215 O.s.p.). To znamená, že nie každé porušenie procesných predpisov súdom a tým aj porušenie práva na spravodlivý súdny proces dosahuje intenzitu vady konania, ktorú má na zreteli ustanovenie § 237 písm. f/ O.s.p.

Z obsahu dovolacích námietok je zrejmé, že žalovaná svoje dovolanie nezaložila na tvrdení, že jej procesné oprávnenia boli v priebehu konania postupom súdov odňaté či upreté, ani nespochybňovala správnosť procesného postupu odvolacieho súdu či zmätočnosť súdneho rozhodnutia vyvolanú takýmto nesprávnym postupom; svoju nespokojnosť vyjadruje výlučne vo vzťahu ku skutkovému a právnomu posúdeniu, na ktorom spočíva napadnuté rozhodnutie. Preto dovolací súd považuje za potrebné zdôrazniť, že ustanovenie § 237 písm. f/ O.s.p. dáva odňatie možnosti konať pred súdom do súvislosti výlučne s faktickou procesnou činnosťou súdu, a nie s jeho skutkovým či právnym hodnotením veci zaujatým v napadnutom rozhodnutí. Z obsahového hľadiska (§ 41 ods.2 O.s.p.) teda zo strany dovolateľky ide o námietky zákonnosti a vecnej správnosti právneho záveru odvolacieho súdu (jeho právneho posúdenia veci), na ktorých v danom prípade založil svoje rozhodnutie (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Výtýkaný nedostatok by mohol byť (prípadne) spojený s procesnou vadou konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p., vada tejto povahy však prípustnosť dovolania v zmysle § 237 O.s.p. nezakladá.

Dovolací súd v tejto súvislosti uvádza, že dovolanie nie je „ďalším“ odvolaním, ale je mimoriadnym opravným prostriedkom určeným na nápravu len výslovne uvedených procesných (§ 241 ods. 2 písm. a/ a b/ O.s.p.) a hmotnoprávných vád (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Dovolací súd nie je všeobecnou treťou inštanciou, v ktorej by mohol preskúmať akékoľvek rozhodnutie súdu druhého stupňa. Preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, a to ani v súvislosti s právnym posúdením veci, nemôže dovolací súd už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený bez ďalšieho prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože na rozdiel od súdu prvého a druhého stupňa nemá možnosť podľa zásad ústnosti a bezprostrednosti v konaní o dovolaní tieto dôkazy sám vykonávať, ako je zrejmé z obmedzeného rozsahu dokazovania v dovolacom konaní podľa ustanovenia § 243a ods. 2, in fine O.s.p. (arg. „dokazovanie však nevykonáva“).

Pokiaľ žalovaná má zato, že k odňatiu jej procesných oprávnení došlo v dôsledku absencie zákonných náležitostí žalobného návrhu a neurčitého výroku rozhodnutia súdu, dovolací súd nezistil existenciu týchto žalovanou označených nedostatkov. Žalobný návrh obsahuje všetky náležitosti návrhu na začatie konania tak všeobecné podľa § 42 ods. 3 O.s.p. ako aj osobitné v zmysle § 79 ods. 1 O.s.p. Súčasťou žaloby bolo aj jej zdôvodnenie a to odkazom na zákonné ustanovenia ako aj opisom rozhodujúcich skutočností (viď str. 2 žalobného návrhu), z ktorých žalobca vyvodil neplatnosť rozhodcovského rozsudku. Rovnako aj výrok rozhodnutia okresného súdu je zrozumiteľný a vykonateľný, pričom dôvod zrušenia rozhodcovského rozsudku je celkom zrejмый z jeho odôvodnenia a vzhľadom na ostatný obsah dovolania bol tento dôvod jasný aj dovolateľke.

K odňatiu možnosti konať pred súdom nemohlo dôjsť ani v dôsledku žalovanou namietaného nesplnenia poplatkovej povinnosti žalobcu za podanú žalobu (pzn. ktorou existenciou sa dovolací súd nezaoberal), pretože v danom prípade ide o osobitný finančno-právny (poplatkový) vzťah len medzi poplatníkom t.j. žalobcom a štátom, v ktorom súd ako poplatkový orgán rozhoduje len o právach a povinnostiach účastníkov tohto poplatkovo právneho vzťahu (vzťahu medzi poplatníkom a štátom). Úlohou súdu

prítom je posúdiť, či nastala skutočnosť, s ktorou je zo zákona (ex lege) spojený vznik povinnosti poplatníka zaplatiť súdny poplatok. Tento právny vzťah a posúdenie súdu týkajúce sa poplatkovej povinnosti žalobcu sa nejako nedotýkajú postavenia žalovaného a ani mu nebránia v realizácii jeho procesných oprávnení účastníka v súdnom konaní. Preto (ne)vyrubenie súdneho poplatku za návrh, nemôže byť na ujmu žalovanej a jej procesným právam.

Na základe vyššie uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že žalovanej nebola postupom súdu odňatá možnosť konať a jej tvrdenia o existencii vady v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. sú nedôvodné a nie sú založené na tom reálnom základe, že jej boli upreté procesné oprávnenia priznané občianskym súdnym poriadkom.

Napokon žalovaná v dovolaní namietala, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Nesprávne právne posúdenie veci je síce relevantným dovolacím dôvodom, ale ako už bolo vyššie uvedené samo o sebe prípustnosť dovolania nezakladá (nemá základ vo vade konania v zmysle § 237 O.s.p. a nespôsobuje zmatečnosť rozhodnutia). I keby teda tvrdenia žalovanej boli opodstatnené (dovolací súd ich z uvedeného aspektu neposudzoval), žalovanou vytýkaná skutočnosť by mala za následok vecnú nesprávnosť napadnutého rozsudku, nezakladala by ale prípustnosť dovolania v zmysle § 237 O.s.p. V dôsledku toho by posúdenie, či odvolací súd (ne)použil správny právny predpis a či ho (ne)správne interpretoval alebo či zo správnych skutkových záverov vyvodil (ne)správne právne závery, prichádzalo do úvahy až vtedy, keby dovolanie bolo procesne prípustné (o taký prípad ale v prejednávanej veci nešlo).

Vzhľadom na to, že prípustnosť dovolania žalovanej nemožno vyvodiť zo žiadneho ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku, Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalovanej odmietol podľa § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p. ako smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné. So zreteľom na odmietnutie dovolania (z procesných dôvodov) sa nezaoberal napadnutým rozhodnutím odvolacieho súdu z hľadiska jeho vecnej správnosti.

V dovolacom konaní úspešnému žalobcovi vzniklo právo na náhradu trov dovolacieho konania proti žalovanej, ktorá úspech nemala (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.). Najvyšší súd Slovenskej republiky mu však žiadne trovy dovolacieho konania nepriznal z dôvodu, že nepodal návrh na ich priznanie (§ 151 ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.